

RYNEK RYB

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 2004 ROKU

ISSN 1732-5889

ANALIZY RYNKOWE

Redaktor naczelny
Jadwiga Seremak-Bulge

KWIECIEŃ 2013

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Maria Zwolińska (przewodnicząca)
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący)
Jadwiga Seremak-Bulge (redaktor naczelny)
Piotr Szajner (sekretarz redakcji)
Tadeusz Chrościcki
Bogumiła Kasperowicz
Krystyna Świetlik
Iwona Szczepaniak
Marzena Trajer
Barbara Domaszewicz

KOMITET REDAKCYJNY:

Maria Zwolińska, Andrzej Kowalski, Jadwiga Seremak-Bulge, Piotr Szajner, Marzena Trajer,
Ewa Machowina

REDAKTOR RYNKU RYB:

Krzysztof Hryszko

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner
SKŁAD I DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 555 egz. Ark. wyd. 3,42

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	4
I. Uwarunkowania makroekonomiczne <i>Tadeusz Chrościcki</i>	6
II. Polityka rybacka i regulacje rynku ryb <i>dr Emil Kuzebski, dr Barbara Pieńkowska</i>	7
III. Światowy rynek ryb i owoców morza <i>mgr Małgorzata Janusz</i>	12
IV. Krajowa produkcja ryb i owoców morza	17
1. Rybołówstwo morskie <i>dr Emil Kuzebski</i>	17
2. Rybactwo śródlądowe <i>dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	18
V. Popyt na ryby i owoce morza	22
1. Przetwórstwo <i>mgr Stanisław Szostak, mgr Jadwiga Drożdż</i>	22
2. Spożycie ryb <i>dr Barbara Pieńkowska, mgr inż Krzysztof Hryszko</i>	25
VI. Handel zagraniczny rybami i owocami morza oraz ich przetworami <i>mgr inż. Krzysztof Hryszko</i>	28
VII. Ceny ryb i przetworów rybnych <i>dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i> <i>mgr Stanisław Szostak</i>	32

Podaż ryb, przetworów rybnych i owoców morza na rynek krajowy, według wstępnych danych, wyniosła w 2012 r. 452,9 tys. ton (w ekwiwalencie wagi żywej) i była o 4,2% mniejsza niż przed rokiem. Wpłynęło na to wyłączenie ograniczenie importu pod wpływem wysokich cen ryb na rynkach światowych i spadku popytu krajowego. Podaż ryb z połowów własnych zwiększyła się w porównaniu z 2011 r. o 1,1% do 230,7 tys. ton, w konsekwencji zwiększonych o 6,6% połowów i produkcji ryb słodkowodnych. Niższe połowy dalekomorskie zostały zrównoważone zwiększonymi wyładunkami ryb bałtyckich, które dominują w strukturze połowów krajowych. Mimo niekorzystnych uwarunkowań makroekonomicznych w wielu krajach Unii Europejskiej nadal utrzymywał się wzrostowy trend eksportu, który w przeważającej mierze decyduje o kondycji ekonomiczno-finansowej przetwórstwa ryb.

Połowy ryb na Bałtyku wyniosły w 2012 r. 120,6 tys. ton i były o 8,8% większe niż rok wcześniej. Wpłynął na to głównie wzrost wyładunków szprotów (o 12%) i dorszy (o 25%) oraz ponad 2-krotne zwiększenie połowów ryb słodkowodnych na wodach zalewów. Znaczne zmniejszenie w 2012 r. limitów połowowych śledzi i szprotów oraz wysokie ceny skupu w portach spowodowały, że konieczne było okresowe wstrzymanie połowów (szproty) lub całkowite ich zamknięcie (śledzie). Dużym problemem pozostaje niezagospodarowanie dostępnego limitu połowowego dorszy. Niskie ceny i pogarszająca się jakość ryb krajowych powoduje, że przetwórcy wolą kupować surowiec pochodzący z importu. Łączne wykorzystanie kwot połowowych w 2012 r. było o 19 pkt.

proc. wyższe niż rok wcześniej i wyniosło 95%. Wycofanie z eksploatacji jednego ze statków dalekomorskich oraz renegocjacje wielkości połowów na niektórych akwenach przez Unię Europejską i ich dostępności dla floty wspólnotowej spowodowały, że niższe niż przed rokiem były polskie połowy dalekomorskie (o 14%). Poprawiła się natomiast sytuacja w rybactwie śródlądowym, pod wpływem wzrostu produkcji ryb w akwakulturze (o 11%).

Spożycie ryb, przetworów rybnych i owoców morza wyniosło w 2012 r. 11,8 kg/mieszkańca (w ekwiwalencie wagi żywej) i było o 4% mniejsze niż rok wcześniej. Spadek konsumpcji wystąpił przede wszystkim w grupie ryb słodkowodnych (o 13%), pod wpływem kolejnego dużego spadku popytu na pangii. W mniejszym stopniu rezygnowano z zakupu ryb morskich (o 2,6%), w tym najbardziej z tuńczyków, morszczuków, mintajów i makreli. W porównaniu z 2011 r. znacząco, bo o 50% zwiększyła się konsumpcja relatywnie drogich łososi. Najczęściej spożywanymi rybami były śledzie, mintaje i łososie, które łącznie mają 50% udział w strukturze gatunkowej. Spadek spożycia ryb w 2012 r. potwierdzają wyniki badań budżetów gospodarstw domowych, według których obniżyło się ono w okresie trzech kwartałów o 5,6%. Wzrost spożycia odnotowano tylko w rodzinach utrzymujących się z pracy na rachunek własny (o 5,9%), przy spadku konsumpcji w pozostałych typach gospodarstw domowych, w tym najbardziej w rodzinach rolników (8,8%).

W 2012 r. utrzymany został wzrostowy trend obrotów handlu zagranicznego rybami, przetworami rybnymi i owocami morza. Wolumen

wymiany był zbliżony do uzyskanego w roku poprzednim, ale wyższe ceny transakcyjne wpłynęły na wzrost wartości handlu. Eksport wyniósł 349 tys. ton o wartości 1,20 mld EUR (wzrost o 5,3%), natomiast import 452 tys. ton o wartości 1,19 mld EUR (wzrost o 3,5%). W 2012 r. rozwijał się przede wszystkim handel łososiami, na które systematycznie zwiększa się zapotrzebowanie przetwórstwa (ryby świeże) z przeznaczeniem do produkcji innych wyrobów (filetów, ryb wędzonych i przetworów) i ich reeksportu oraz dynamicznie rosnącej konsumpcji w kraju. Niekorzystnie na import sektora rybnego wpływał w 2012 r. kurs złotego wobec innych walut. Wyższa dynamika wzrostu wartości wywozu w porównaniu z przywozem spowodowała, że w 2012 r. po raz pierwszy od końca lat 90. odnotowano dodatni bilans handlu zagranicznego branży rybnej.

Produkcja ryb, przetworów rybnych i owoców morza w dużych zakładach przetwórstwa rybnego (zatrudnienie powyżej 49 osób) zwiększyła się w 2012 r. o 13% i wyniosła 354,5 tys. ton. Wpłynął na to głównie wzrost produkcji ryb mrożonych, marynat, ryb wędzonych oraz wyrobów kulinarnych i garmażeryjnych. Zysk netto średnich i dużych przedsiębiorstw przemysłu rybnego (zatrudnienie powyżej 9 osób) zwiększył się w porównaniu z 2011 r. o 2,7% i wyniósł 105 mln zł, przy pogarszających się jednak wskaźnikach rentowności i płynności. W 2012 r. wartość przychodów ze sprzedaży produktów rybnych w kraju rosła nieznacznie szybciej (o 7,0%), niż uzyskiwanych z eksportu (wzrost o 6,2%), ale nadal w większej mierze sytuacja na rynkach zagranicznych decydowała o kondycji ekonomiczno-finansowej krajowego

Bilans ryb i owoców morza w Polsce (tys. ton masy żywej ryb)

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012 ^a	2013 P
Połowy morskie	212,1	170,8	179,9	179,7	185,0
w tym: bałtyckie	131,4	110,1	110,8	120,6	125,0
dalekomorskie	80,7	60,7	69,1	59,1	60,0
Połowy słodkowodne i akwakultura	53,6	45,1	48,3	51,0	50,0
Razem połowy krajowe	265,7	215,9	228,2	230,7	235,0
Import	731,6	778,3	774,0	751,0	780,0
Eksport	493,9	492,1	520,7	525,3	534,0
Podaż ryb konsumpcyjnych na rynek krajowy^b	502,6	500,9	472,7	452,9	481,0

^a dane wstępne, ^b w podaży ryb na rynek nie uwzględniono części połowów dalekomorskich, które zostały przetworzone na mączkę rybną i nie były przeznaczone do konsumpcji (w 2009 r. – 0,8 tys. ton, 2010 r. – 1,2 tys. ton w 2011 r. – 8,8 tys. ton, w 2012 r. – 3,5 tys. ton), P – prognoza

Źródło: Dane MIR-PIB oraz szacunek IERiGŻ-PIB na podstawie danych IRŚ.

przetwórstwa (64% udział w strukturze przychodów). W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się liczba firm rentownych (z 74 do 85%).

Wyhamowanie silnej tendencji wzrostowej cen ryb importowanych w drugiej połowie 2012 r. wyraźnie ograniczyło podwyżki cen ryb w kraju. Według danych GUS ceny zbytu ryb i przetworów rybnych wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim tylko o 0,7%. W przypadku cen de-

talicznych wzrost ten był jednak nadal znaczny i sięgał 8,5%, ale w relacji grudzień 2012 r. do grudnia 2011 r. wyniósł 2,8% i był o ponad 1 pkt. proc. niższy od dynamiki wzrostu cen żywności ogółem i o 2,2 pkt. proc. niższy od wzrostu cen mięsa. Na ogół wyższe były także ceny pierwszej sprzedaży ryb oferowane rybakom w portach bałtyckich (za wyjątkiem dorszy), przy spadku cen sprzedaży karpia i stabilizacji cen pstrągów pochodzących z krajowych gospodarstw rybackich.

W 2013 r. należy oczekiwać stabilizacji sytuacji na krajowym rynku ryb, a w wielu segmentach jej poprawy. W pierwszych miesiącach br. odnotowano dalszy wzrost wymiany handlowej i przetwórstwa. Przy utrzymaniu relatywnie niskiego tempa podwyżek cen, możliwy jest także wzrost popytu krajowego. Zwiększenie kwot połowowych szprotów i śledzi wpłynie prawdopodobnie na wzrost wyładunków ryb bałtyckich, natomiast nieznacznie niższa może być podaż ryb pochodzących z krajowych akwakultur.

SUMMARY

According to the initial data, in 2012 the supply of fish, fish products and seafood to the domestic market amounted to 452.9 thousand tons (in equivalent live weight) and was by 4.2% smaller than in the last year. This resulted only from the import reduction due to high fish prices on world markets and drop in domestic demand. As compared to 2011 fish supply from own catch grew by 1.1% to 230.7 thousand tons, which was caused by the increase by 6.6% in catch and production of freshwater fish. Lower level of deep sea catches were balanced with increased landing of Baltic fish, prevailing in the structure of the domestic catches. Despite the unfavourable macroeconomic conditions in many EU Member States, the upward export trend continued, which to a large extent determines the economic and financial conditions of fish processing.

In 2012 catches on the Baltic Sea amounted to 120.6 thousand tons and grew by 8.8% year on

year. It resulted mostly from the increase in landing of sprat (by 12%) and cod (by 25%) and in over 2-times increase in catch of freshwater fish on reservoir waters. A sharp drop in catch limits for herring and sprat in 2012 and high purchase prices in ports resulted in the need for temporary arrest of catch (sprats) or their complete closure (herring). Failure to use the accessible catch limit for cod remains a significant issue. Because of low prices and decreasing quality of domestic fish producers prefer to buy raw products from import. In 2012 total use of catch quotas was by 19 p.p. higher than a year before and amounted to 95%. Due to the decommissioning of one deep-sea vessel and the re-negotiation of the volumes of catches in some bodies of water by the European Union and their availability for Community vessels, Polish deep-sea catches were lower than a year before (by 14%). The situation in

inland fisheries improved as a result of growth of production of fish in aquaculture (by 11%).

In 2012, the consumption of fish, fish products and seafood amounted to 11.8 kg per capita (in live weight equivalent) and was by 4% smaller than a year before. Drop in consumption was noted mainly in the freshwater fish (by 13%), due to another sharp decrease in demand for pangas. Consumers resigned, also but to a lesser extent, from purchase of sea fish (by 2.6%), including, above all, tuna, hake, Alaska pollock and mackerel. As compared to 2011, the consumption of relatively expensive salmon doubled. The most consumed fish were herring, Alaska Pollock and salmon, which jointly have a 50% share in species structure. The decrease in fish consumption in 2012 is confirmed by results of research on household budgets, according to which it dropped over a three-quarter period by 5.6%. Consumption

Balance of fish and seafood in Poland (thousand tons of live weight fish)

Specification	2009	2010	2011	2012 ^a	2013 P
Sea catches	212.1	170.8	179.9	179.7	185.0
including: Baltic	131.4	110.1	110.8	120.6	125.0
deep-sea	80.7	60.7	69.1	59.1	60.0
Freshwater catches and aquaculture	53.6	45.1	48.3	51.0	50.0
Total domestic catches	265.7	215.9	228.2	230.7	235.0
Import	731.6	778.3	774.0	751.0	780.0
Export	493.9	492.1	520.7	525.3	534.0
Supply of fish for consumption on the domestic market^b	502.6	500.9	472.7	452.9	481.0

^a preliminary data, ^b as for the fish supply to the market, part of deep-sea catches which was processed to fishmeal and not foreseen for consumption was not taken into consideration (in 2009 – 0.8 thousand tons, in 2010 – 1.2 thousand tons, in 2011 – 8.8 thousand tons, in 2012 – 3.5 thousand tons), P – projection

Source: Data of National Marine Fisheries Research Institute and estimated by IAFE-NRI on the basis of the Inland Fishing Institute.

growth was noted only in families earning their living in self-employment (by 5.9%), with consumption drop in other household types, in particular in farmer families (by 8.8%).

In 2012 the upward trend in foreign trade in fish, fish products and seafood continued. The exchange volume was similar to the one from a year before, but higher transaction prices contributed to the growth in trade value. Export amounted to 349 tons worth EUR 1.20 billion (growth by 5.3%), while import – to 452 thousand tons worth EUR 1.19 billion (growth by 3.5%). In 2012 trade in salmon noted a considerable growth, since the demand in food processing sector (fresh fish) has been increasing, with the purpose of production of other products (fillets, smoked fish and preserves) and their re-export, as well as due to dynamic growth of domestic consumption. The currency rate of zloty against other currencies had a negative impact on imports in the fish sector in 2012. In 2012, because of higher growth dynamics of the value of export against import, there was, for the first time since 1990s, a positive foreign trade balance in the fish industry.

Production of fish, fish products and seafood in big fish processing facilities (employing over 49 people) grew by 13% in 2012, amounting to 354.5 thousand tons. It resulted mainly from the growth of production of frozen fish, marinades, smoked fish, delicatessen products and culinary preparations. The net revenue of medium-sized and large enterprises of the fish industry (employing more than 9 people) grew as compared to 2011 by 2.7% and amounted to PLN 105 million, with visibly deteriorating indexes of profitability and liquidity. In 2012 the revenue value from sales of fish products in the country grew slightly faster (by 7.0%) than of those from export (growth by 6.2%), but still, to a larger extent, the situation on foreign markets was a decisive factor for the economic and financial condition of the domestic processing (64% share in the revenue structure). The number of profitable companies grew as compared to the last year (from 74 to 85%).

The slowdown in a strong upward tendency of imported fish prices in the second half of 2012 clearly limited price increase for fish on the domestic market. According to the CSO data,

sales prices of fish and fish products grew as compare to the last year only by 0.7%. In case of retail prices the growth was still significant and amounted to 8.5%, but in December 2012 compared to December 2011, it amounted to 2.8% and was over 1 p.p. lower than the growth dynamics for food prices in general, and by 2.2 p.p. lower than growth of meat prices. As a rule, prices of first fish sales offered to fishermen in Baltic ports (with the exception of the cod) were higher, too, with the decrease in sales prices of carp and stabilisation of trout prices from domestic fish farms.

In 2013 stabilisation at the domestic fish market, and in many sectors, its improvement, are to be expected. In first months of the year further growth of trade volume and processing was observed. It is possible that the domestic demand will increase, if the relatively low pace of price increases continues. The increase in catch quota for sprat and herring will probably impact the growth of landing of Baltic fish, but supply of fish from domestic aquacultures on the market might slightly drop.

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata realizowana przez Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB.

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie - Barbara Walkiewicz, tel.: 22 50 54 685 lub faks: 22 50 54 636 w godzinach 8:00-16:00.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4) pokój numer 3.

Prenumerata roczna 2 egz. w 2013 r.:

- wersja papierowa - 42 zł.

- wersja elektroniczna - 41,99 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przesyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433

W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wierne odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług introligatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

ISSN 1732-5889

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2013 roku wynosi 42 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-46-36
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>